

● ЗАНЕСЕНІ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ

БЕЛАДОННА ЛІКАРСЬКА

Давайте пройдемося узліссям, лісовими до-рогами або берегами річок літнього дня. Ми побачимо багато різчотрав'я нашої флори, її чарівність і красу. Але що рослину можемо і не зустріти, хоча колись вона буйно зростала. Особливо на освітлених вигонах. А нині її не стало. Мова йде про беладонну лікарську, Красавкою, сонником називають її у народі.

У дикому стані зрідка її надібують пере-важно у гірських, широколистяних (особливо букових) і ялицевих лісах, на галявах, вируб-ках, узліссях, а також на добре зволжених пухких перегнійних ґрунтах на Кавказі і у нас на Україні — у Криму, Карпатах, Придніс-тров'ї. Ще не так давно на Поділлі її можна було побачити дуже часто. А нині хіба що у радгоспні лікарських рослин. Внаслідок ін-тенсивної заготовки лікарської сировини, ви-пасання худоби та вирубування широколистяних лісів за останнє десятиріччя вона зменшила ареал і багато популяцій виду зникли. Щоб зберегти рідкісну і цінну рослину для сьогод-нішнього і майбутніх поколінь, її занесено до Червоної книги СРСР.

Належить вона до родини пасльонових. Наукова назва її—атропа беладонна. Кажуть, що родова назва дана на честь давньогрецької богині Антропи, яка, за міфологією, перерізала нитку людського життя. Древні мали рацію — рослина дуже отруйна. Видова назва та-кож розповідає про її особливості, але вже протилежні. Адже по-італійськи «белла» оз-начає гарна, а «донна» — жінка.

У давнину, щоб бути красивими і приваб-ливими, жінки в очі закапували сік беладонни.

Від цього зіниці дуже розширювалися і бли-щали по-особливому. Соком плодів натирали також щоки, бо атропін, який містить росли-на, має судинорозширювальні властивості. Від того на блідому обличчі з'являвся рум'я-нець. Українські народні назви також відоб-ражають ці властивості рослини — сонник, красавка.

На першому році зростання беладонна, ма-ючи лише прикореневі листки, виділяється малогіллястим стеблом, яке досягає 60—90 сантиметрів. Протягом другого року стебла виростають до 1—1,5 метра висоти. Винзу вони прості, вгорі — вилоподібно розгалуже-ні, вкриті залозистими волосниками, зелені. Квітки буро-фіолетові, біля основи — жовту-вато- або зеленувато-бурі. Сидять по одній, рідше — по дві у пазухах листків. Плоди чор-ні, блискучі, ягоди з фіолетовим соком, в яко-му розміщені численні бруньковидні бурі насі-нини. Цвіте рослина у червні-липні, плоди до-стигають у липні-вересні.

Завдяки наявності алкалоїдів, беладонну широко застосовують у медицині як проти-спазматичний і безбездяспокійливий засіб при виразках шлунку, болях у м'язах і суглобах, під час гнійного бронхіту. Вживається при сповільненій серцевій діяльності. Атропін за-стосовують при лікуванні хвороб очей, але поради лікаря при цьому обов'язкові.

С. КОВАЛЬЧУК —
доцент Кам'янець-Подільського сільсько-
господарського інституту, Т. ЦАЛАЙ —
студентка агрономічного факультету.

"Радгоспке Мезілес"
З Мистовага 1982 р., с. 4.